ਪਾਠ-3

ਛਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ

ੳ) 'ਛਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ' ਦਾ ਮੇਲਾ ਕਿੱਥੇ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਮੇਲੇ ਦਾ ਇਹ ਨਾਂ ਕਿਵੇਂ ਪਿਆ?

ਉ 'ਛਿੰਝ ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ' ਦਾ ਮੇਲਾ 'ਬੀਤ' ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅਚਲਪੁਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। 'ਬੀਤ' ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਲਾ ਹਰ ਸਾਲ ਮੱਘਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਐਤਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਲਗਾਤਾਰ ਚਾਰ ਦਿਨ ਚੱਲਦਾ ਹੈ।

ਅ) ਇਸ ਮੇਲੇ ਤੇ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ?

ਉ ਮੇਲੇ ਵਾਲੇ ਐਤਵਾਰ ਤੋਂ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰ ਜੱਗ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਅਤੁੱਟ ਲੰਗਰ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਂਹਾਂ ਦੀ ਦਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੇ ਘੋਲ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ੲ) ਕਿਰਸਾਣੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਸ ਮੇਲੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਕਿਵੇਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ?

ਉ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਰਸਾਣੀ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਵੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੱਕੀ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਅਤੇ ਕਮਾਦ [illegible] ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਬੇੜ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੰਨੇ ਤੋਂ ਗੁੜ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਦੇਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲ ਇਹ [illegible] ਵਿਹਲ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ

ਹਨ।

ਸ) ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜਾ ਅੰਤਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ?

ੳ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤੋਰ ਨੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਰੰਗ-ਢੰਗ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੀ ਤਕਨੀਕ ਵਾਲੀਆਂ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਹੁਣ ਬੀਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਬਲਦਾਂ ਦੀ ਲੱਗਦੀ ਭਾਰੀ ਮੰਡੀ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਗਾਇਬ ਹੈ। (ਲਗਭਗ) ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੇ ਪਰਾਂਦਿਆਂ ਅਤੇ ਰਿਬਨਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਿੰਗਾਰੇ ਊਠਾਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਵੀ ਹੁਣ ਰਵਾਇਤ ਮਾਤਰ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ।

ਹ) ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੇਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਕਿਹੋ-ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ?

ੳ ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬੀਤ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਕੱਚੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿੱਪੀਆਂ-ਪੋਚਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਘਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਬੈਠਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿੰਗਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਰਾਹੁਣਿਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਲਈ ਲੋਕ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ ਹੁੰਦੇ। ਲੋਹੜੇ ਦਾ ਚਾਅ ਹੁੰਦਾ।

ਕ 'ਛਰਾਹਾਂ ਦੀ ਛਿੰਞ' ਦੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

ੳ) ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਦੁਕਾਨਾਂ ਲਾਉਣ ਲਈ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਥਾਵਾਂ ਮੱਲ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਹਰ ਸਾਲ ਅਸਮਾਨ ਛੂੰਹਦੇ ਚੰਡੋਲ ਕਈ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਏਨੀ ਭੀੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੋਟਰ-ਗੱਡੀਆਂ ਦਾ ਸੜਕ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨਿਆਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਿਕ-ਸੁਕ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਬੱਡੀ ਟੀਮਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦੀ ਛਿੰਞ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

2. ਔਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ

ਸ਼ੌਕੀਨ : ਸ਼ੌਕੀ, ਬਾਂਕੇ, ਬਣ-ਠਣ ਕੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ

ਟੋਟਕਾ : ਜਾਦੂ-ਅਸਰ ਗੀਤ

ਵਿਗਸਤੀ : ਉਹ ਮਾਲ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਜੋ ਮਰਨ ਵਾਲਾ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲਿਆਂ ਲਈ ਛੱਡ ਜਾਵੇ।

ਸੰਨਣ : ਕਿਸੇ ਕਾਮਨਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸੁੱਖੀ ਸੁੱਖ, ਮਨੌਤ, ਸੁੱਖਣਾ

ਦਰਪਣ : ਮੂੰਹ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ

ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ : ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ, ਸ਼ੋਭਾ

ਸ਼ੁਗਲ : ਐਸ਼, ਕਠਨ, ਮਸ਼ਕਨ

ਮਹਿਜ਼ : ਕੇਵਲ, ਸਿਰਫ਼

ਬਰਕਰਾਰ : ਕਾਇਮ, ਸਥਿਰ, ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ

ਸਰਸ਼ਾਰ : ਭਰਪੂਰ, ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ

3. ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋ :-

1. ਪੱਗ ਵੱਟਣੇ (~~ਸਾਂਝੀ~~ ਸੰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਵਾਰਸ:) ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੱਗ ਵਟਾਏ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਗਦੇ ਹਨ।

2. ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ (ਆਪਣੇ-ਆਪ) - ਅੱਜ ਸੜਕ ਤੇ ਇੱਕ ਬੰਦਾ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਬੋਲਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

3. ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ (ਸਜਾਵਟ, ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ) ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲਾ ਬਾਗ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ।

4. ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣਾ (ਸੀਸ ਝੁਕਾਉਣਾ, ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਣਾ) ਅਸੀਂ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਏ।

5. ਸਰਸ਼ਾਰ ਕਰ ਦੇਣਾ (ਖੁਸ਼ ਕਰ ਦੇਣਾ) ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੀ ਤਬੀਅਤ ਸਰਸ਼ਾਰ ਹੋ ਗਈ।

6. ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ (ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਰੱਖੀ ਗਈ ਵਸਤੂ) ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਗਿਆ।

7. ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ ਹੋਣਾ (ਬਹੁਤ ਉਤਾਵਲੇ ਹੋਣਾ) ਪੰਜਾਬੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾਚਾਰੀ ਲਈ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

8. ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ (ਭੱਜ ਦੌੜ) ਮੇਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਫੜਾ-

ਦਫੜੀ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

9. ਅਸਮਾਨ ਛੂੰਹਦਾ (ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ) ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨ ਛੂੰਹਦੇ ਚੌਬਾਰੇ ਮਹਿਲ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਸਨ।

10 ਦੂਣ ਸਵਾਇਆ ਹੋਣਾ (ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ) ਬੱਚੇ ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਰੌਣਕਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਦੂਣ ਸਵਾਏ ਹੋ ਗਏ।

ਵਿਆਕਰਨ

(ਨਾਂਵ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਕਿਸਮਾਂ)

ਵਸਤੂ ਵਾਚਕ ਨਾਂਵ : ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਤੋਲਣ ਮਿਣਨ ਜਾਂ ਮਾਪੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਬੋਧ ਹੋਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਸਤੂ ਵਾਚਕ ਨਾਂਵ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ :- ਦਾਲ, ਗੁੜ, ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ, ਤੇਲ, ਕੱਪੜਾ, ਦੁੱਧ, ਚੀਨੀ ਆਦਿ।

ਇਕੱਠ ਵਾਚਕ ਨਾਂਵ: ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਜੀਵਾਂ ਜਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਮਿਲਵੇਂ ਜੋੜ) ਇਕੱਠ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਦਾ

DATE : / 20
PAGE No

ਗਿਆਨ ਕਰਵਾਉਣ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠ ਵਾਚਕ ਨਾਂਵ
ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ:- ਫ਼ੌਜ, ਮੇਲਾ, ਕਮੇਟੀ, ਸੰਗਤ,
ਝੁੰਡ, ਢੇਰ, ਇੱਜੜ, ਜਮਾਤ ਆਦਿ।

ਭਾਵ ਵਾਚਕ ਨਾਂਵ :- ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਭਾਵ,
ਗੁਣ ਜਾਂ ਹਾਲਤ ਆਦਿ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ
ਭਾਵਵਾਚਕ ਨਾਂਵ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ - ਸ਼ਰਧਾ,
ਠੰਢਕ, ਖ਼ੁਸ਼ੀ, ਗਮੀ, ਮਿਠਾਸ, ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ
ਆਦਿ।